

Aan: Leden van de Algemene Commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Amsterdam, 29 oktober 2015

Betreft: AO economische missies

Geachte Kamerleden,

In verband met het Algemeen Overleg over handelsmissies op 11 november wil het MVO Platform¹ u wijzen op opmerkelijke feiten in de uitvoering van het beleid rond MVO in handelsmissies. Het MVO Platform pleit ervoor dat handelsmissies expliciet en maximaal benut worden om MVO te agenderen, zowel bij deelnemende Nederlandse bedrijven als richting overheid en lokale bedrijven in het betrokken land. Maatschappelijke organisaties (ngo's en vakbonden en hun lokale partners) dienen daarbij betrokken te worden.

Due diligence nog geen harde eis

In een recente Kamerbrief stelt minister Ploumen dat bedrijven die meegaan op handelsmissie, de keten waarin zij zakendoen, doorlichten op MVO-risico's en dat voor risico's een plan van aanpak wordt ontwikkeld om deze risico's te verminderen of weg te nemen.² Helaas gebeurt dat in de praktijk nog niet. Ondanks het feit dat de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) met het *IMVO-kader*³ werkt, worden deelnemende bedrijven niet gevraagd om daadwerkelijk met een *due diligence* proces te starten.⁴ Deelnemers krijgen alleen een factsheet over de OESO-richtlijnen in hun deelnemersmap en soms wordt MVO tijdens de voorbereidingsbijeenkomst ter sprake gebracht. De MVO-landeninformatie die de RVO levert is niet altijd in lijn met de OESO-richtlijnen en brengt het belang van *due diligence* niet over. In de informatie over China staat bijvoorbeeld vermeld dat het onmogelijk is om een "schone keten" te hebben omdat bedrijven geen invloed hebben.⁵ Bij India staat vermeld dat daar de lage loonkosten aantrekkelijk zijn voor buitenlandse investeerders.⁶ Om het beleid met betrekking tot MVO serieus vorm te geven, stelt het MVO Platform voor om:

- ➔ **voorafgaand aan elke missie een werkbijeenkomst over due diligence te organiseren, waarin het plan van aanpak om risico's te verminderen wordt besproken;**
- ➔ **deelname alleen mogelijk te maken voor bedrijven die publiekelijk rapporteren over hun due diligence inspanningen;**
- ➔ **bij het afsluiten van contracten tijdens een handelsmissie van bedrijven te vragen bedrijven dat zij aangeven hoe zij de OESO richtlijnen naleven;**
- ➔ **MVO op coherente wijze uit te dragen, ook door de RVO.**

Economische missies en risicosectorenbeleid

Onder de deelnemende bedrijven bevinden zich vaak bedrijven uit één van de Nederlandse risicosectoren. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Elektronica-bedrijven namen deel aan missie naar China, één van de deelnemers werd later in verband is gebracht met het intimideren van vakbonden in Thailand en de Filipijnen.⁷
- Land- en mijnbouwbedrijven namen deel aan de missie naar Liberia, Sierra Leone en Guinee.
- De tuinbouw- en bloemensector namen deel aan missie naar Colombia.
- De watersector (scheepbouw, havenontwikkeling, etc.) nam deel aan missies naar Brazilië en een missie naar Zuid-Afrika. Momenteel loopt er een OESO-klacht tegen een Nederlands baggerbedrijf over havenontwikkeling in Brazilië⁸ en toch gaat dit bedrijf regelmatig mee op economische missie.⁹

Het beleidskader stelt dat bedrijven die negatief in verband worden gebracht met MVO-kwesties een verbeterplan moeten opstellen en anders van deelname worden uitgesloten. Bij de 'risicosectoren' is de hele sector opgeroepen tot het opstellen van zo'n plan. Er zijn echter nog geen voorbeelden bekend van het uitsluiten van bedrijven omdat er geen plan zou liggen. Het MVO Platform bepleit dat coherentie wordt nagestreefd tussen het risicosectoren-beleid enerzijds, en MVO in economische missies anderzijds:

- ➔ **bedrijven die in verband worden gebracht met een schending en geen verbetertraject in gang (willen) zetten dienen daadwerkelijk uitgesloten te worden;**
- ➔ **bij deelname van bedrijven uit risicosectoren dient als extra voorwaarde de deelname aan een IMVO sectorconvenant te gelden.**

¹ Het achterliggende onderzoek voor deze brief is gerealiseerd met extra financiering van CNV Internationaal, de inhoud wordt gesteund door het gehele MVO Platform

² Kamerbrief over de Nederlandse programma's voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van 28 september 2015

³ Kamerbrief over MVO en economische missies van juli 2013 en IMVO-kader economische missie van de RVO:

⁴ En wordt er geen uitvoering gegeven aan de moties Peters en Verhoeven

⁵ <http://www.rvo.nl/onderwerpen/internationaal-ondernemen/landenoverzicht/china/mvo-china>

⁶ <http://www.rvo.nl/onderwerpen/internationaal-ondernemen/landenoverzicht/india/mvo-india>

⁷ NXP nam deel aan de missie naar China en werd kort daarop in verband gebracht met conflicten met lokale vakbonden

⁸ <http://www.nrcq.nl/2015/06/02/nxp-dwingt-werknemers-te-lang-te-werken>

⁹ http://oecdwatch.org/cases/Case_367

⁹ Van Oord is in ieder geval mee geweest naar de Ebola landen, India en de Verenigde Arabische Emiraten

Focus op MVO schiet tekort

In de eerste helft van 2015 werden onder andere bezoeken afgelegd aan India, China, de Verenigde Arabische Emiraten en Senegal. Dit zijn landen waar allerlei specifieke risico's spelen. Minister Ploumen rapporteert aan de Kamer op welke wijze aandacht is besteed aan MVO.¹⁰ Het MVO Platform vergeleek het verslag met ervaringen van haar leden, dit is weergegeven in de annex. Opnieuw blijkt dat de praktijk achterloopt op het beleid:

- Maatschappelijke organisaties worden niet actief betrokken bij de voorbereiding van de missie of krijgen slechts minimale spreektijd zonder gelegenheid tot vragen of discussie. Maatschappelijke organisaties zijn met geen van deze missies mee geweest.
- Tijdens de genoemde missies is er geen seminar, bedrijfs- of veldbezoek georganiseerd om MVO-issues nader te bespreken. Wel zou in India tijdens een bijeenkomst met bedrijven en lokale Nederlandse NGO's over MVO zijn besproken. Een veldmedewerker van een MVO Platformlid die aanwezig was bij de bijeenkomst stelt dat hier slechts minimale invulling aan werd gegeven en dat er nauwelijks Indiase bedrijven bij aanwezig waren.

De tegenstelling met de *multistakeholder reis* (nadrukkelijk geen economische missies¹¹) naar Bangladesh is groot. Deze reis was geheel gericht op MVO in de kledingsector, matchmaking speelde alleen in de marge een rol. Alle relevante maatschappelijke organisaties waren betrokken bij het programma en zijn mee geweest. Er is een bezoek afgelegd aan naaiateliers in Keraninganj waar kinderarbeid zichtbaar was. Deelnemende bedrijven zijn (verder) bewust geworden van risico's en er is zowel in formele als informele zetting over specifieke risico's gesproken. Deze missie maakt duidelijk dat het wel mogelijk is. Daarom bepleit het MVO Platform:

- ➔ **betrek altijd maatschappelijke organisaties bij missies naar risicolanden, zowel bij het voorprogramma als bij de missie zelf;**
- ➔ **integreer de ervaringen van de Bangladesh-reis in reguliere missies (uitvoering motie Voordewind¹²). Bijvoorbeeld in de missies naar Brazilië op 12 november, China 14 november, Zuid-Afrika 16 november en Turkije 4 december**

Wij zijn graag bereid tot een toelichting.

Vriendelijke groet,

Gisela ten Kate (0619018825)

Suzan van der Meij

---

¹⁰ Verslagen van de economische missies en werkbezoeken in de 1e helft van 2015:

<https://www.rijksoverheid.nl/regering/inhoud/bewindspersonen/lilianne-ploumen/documenten/rapporten/2015/08/18/verslagen-economische-missies-en-werkbezoeken>

¹¹ Het verslag bezoek aan Bangladesh wordt behandeld in het AO Textiel op 19 november 2015

<http://www.tweedekamer.nl/vergaderingen/commissievergaderingen/details?id=2015A03869>

¹² Motie Voordewind over een duurzame handelsmissie <http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2011Z23676&did=2011D57126>

Annex: vergelijking verslag Ploumen en ervaringen MVO Platformleden

Missie	Verslag minister Ploumen over MVO	Ervaringen MVO Platform-leden
India 4 juni	<i>“Nederland heeft –als enige land – met India een MoU op het gebied van MVO. Voor de invulling van dit MoU is gekozen voor een brede dialoog. Als start van dit proces vond de hierboven genoemde ronde tafel met bedrijven en NGO’s plaats. Daarnaast heb ik tijdens de missie gesproken met minister Chaudary van Binnenlandse Zaken over MVO en de moeilijkheden die NGO’s soms ondervinden in India. We hebben afgesproken om de dialoog over deze onderwerpen voort te zetten. Het MoU vormt hiervoor een goed uitgangspunt. Lokale Nederlandse NGO’s zijn betrokken.”</i>	De overheid heeft voorafgaand aan de missie besloten de deelname van NGO’s te beperken tot lokale vertegenwoordigers wegens de gevoeligheden rond de vrijheid van organisatie in India. De Indiase regering wilde geen visa verstrekken aan vertegenwoordigers van Nederlandse NGOs. De Nederlandse regering is daarmee akkoord gegaan en heeft geen stelling genomen. MVO Platformleden maken zich zorgen dat dit een precedent werking heeft voor toekomstige missies. Enkele relevante Nederlandse organisaties op dit gebied (zoals LIW en FNV) zijn ook niet betrokken bij de voorbereiding en konden niet deelnemen. Een veldmedewerker van een MVO Platformlid was aanwezig bij een MVO-bijeenkomst en rapporteert dat het erg algemeen en <i>basic</i> was met slechts enkele Indiase bedrijven aanwezig.
China 24 maart	<i>“Mensenrechten stonden op de agenda tijdens de bilaterale ontmoeting met president Xi Jinping. In dit gesprek benadrukte minister-president Rutte het belang van de rule of law en haalde hij de bilaterale mensenrechten-consultaties tussen Nederland en China aan. President Xi Jinping was van mening dat de vele momenten waarop mensenrechten bilateraal besproken zijn, hebben bijgedragen aan wederzijds vertrouwen en begrip. China is bereid ook in de toekomst over dit thema te blijven spreken, op basis van gelijkheid en wederzijds respect.”</i>	Het is niet bekend bij het MVO Platform of maatschappelijke organisaties betrokken zijn. MVO lijkt geen thema te zijn geweest onder de deelnemende bedrijven, terwijl in de elektronica en hightech industrie wel degelijk risico’s spelen, juist in China.
Verenigde Arabische Emiraten 30 maart	<i>“Voorafgaand aan de missie vond een deelnemersbijeenkomst plaats waar de deelnemende partijen door het ministerie van Buitenlandse Zaken en FNV Internationaal werden voorgelicht over MVO in de VAE. In haar gesprek met de Minister van Staat sprak SGBZ onder andere over het thema vrouwenemancipatie. Ook sprak zij met dr. Raja Al Gurg, voorzitter van de Dubai Business Women Council en lid van het bestuur van de Dubai Chamber, over hetzelfde thema en nodigde zij dr. Al Gurg uit voor een tegenbezoek.”</i>	Een Platform-lid heeft deelgenomen aan de voorbereidende bijeenkomst. daarvoor was 10 minuten tijd en geen mogelijkheid voor vragen of discussie. Het ministerie van Buitenlandse Zaken wees alleen op de samenvatting van de OESO richtlijnen in de deelnemersmap.
Senegal 18 mei	Deze missie is niet in het verslag opgenomen, wellicht omdat er geen bewindspersoon mee was.	Een Platform-lid heeft aangeboden bij het ministerie om bij te dragen aan deze handelsmissie. Dit aanbod werd aangenomen, echter de voorbereidende bijeenkomst werd afgelast door een tekort aan deelnemers. De missie zelf ging wel door. Bedrijven zijn vooraf dus niet ingelicht over de OESO-richtlijnen. Op het aanbod om een lokale partner te betrekken bij het programma is niet ingegaan door het ministerie.
Sierre Leone, Liberia en Guinee 5 juli 2015	Deze missie is niet in het verslag opgenomen omdat de missie in de tweede helft van 2015 plaatsvond. Er is wel een nieuwsbericht met reverentie aan MVO: <i>“Gisteren waren minister Ploumen en de handelsmissie in Liberia, waar naast verschillende netwerkevenementen een seminar werd bezocht over risico’s voor internationale ondernemers op het gebied van milieu en landrechten. In Sierra Leone werd vandaag onder meer een bezoek gebracht aan een scheepswerf en een brouwerij die voorop lopen in maatschappelijk verantwoord ondernemen.”¹³</i>	Een Platform-lid heeft een presentatie gegeven over de specifieke arbeidsrisico’s in Guinee. Helaas werd de tijd flink ingekort doordat het programma uitliep. Er was geen tijd voor vragen van deelnemende bedrijven. Een Platform-lid dat mee was op missie stelt dat er te weinig tijd was voor het bespreken van specifieke risico’s en MVO. Ook de ambassade heeft de MVO-context niet geschetst. De minister nam deel aan een bijeenkomst bij met lokale organisaties rond gender, zonder de deelnemende bedrijven. Het bespreken van recent bekend geworden schendingen bij het mijnbouwbedrijf Arcelor Mittal werd uit de weg gegaan; het bezoek werd afgelast.

¹³ Nieuwsbericht van 07-07-2015: <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2015/07/07/nederlandse-bedrijven-investeren-in-ebola-landen.html>